«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

Энсиэли

2011 сыл Муус устар 6 күнэ Сэрэдэ № 41 (10485)

1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ • Нам улууһун хаһыата • 1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастыҥ хаһыата»

БЭҐЭҺЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын мунньаҕыттан бэлиэтээһиннэр

Муус устар 6-7 күннэригэр ис дьыала отделын хамаандата Мэҥэ-Хаҥалас улууһун Майа сэлиэнньэтигэр өрүс уҥуордааҕы, киин улуустар отделларын спартакиадатыгар кытта барыахтара. Бу спартакиадаҕа республика улуустарыттан 9 хамаанда кыттара сабаҕаланар.

* * *

II Хомустаах нэһилиэгэр саҥа оскуола тутуллуутугар 12 свая түһэриллибит, барыта 67 свая туруоруллуохтаах.

* * *

Улуус баһылыгын тутууга, промышленноска солбуйааччы Г.В. Гуляев Уус-Майа улууһугар баһылыгы бастакы солбуйааччынан ананан үлэлии барда. Кини оннугар С.С. Матвеев баһылыгы тутууга, промышленноска солбуйааччынан ананна.

* * *

Улуус баһылыгын солбуйааччы С.П. Ядрихинскай иһитиннэрбитинэн муус устар 2 күнүгэр Дьокуускай куоракка «Сахалыы өй-санаа тутулун сүрүн тосхоллоро» диэн конференцияҕа улуустан делегация киирэн кыттыыны ылбыт. Бу конференцияҕа 7 профессор, философскай наука доктора, СР культуратын министрин солбуйааччы М.М. Донской о.д.а., республика 14 улууһуттан делегациялар кыттыбыттар. Маннык конференция Нам улууһугар эмиэ ыытыллыахтаах.

* * *

Ленскэй нэһилиэк баһылыга П.М. Попов иһитиннэрбитинэн бэйдиэ сылдьар ыттары суох оҥорууга үлэ күүскэ барыаҕа. Село иһинэн санитарнай ыраастааһыҥҥа иккиыйдаах месячник биллэриллэн комиссия чилиэннэрэ үлэлэрин саҕалыахтара.

* * *

Улуус кылаабынай бырааһа Л.А. Слепцов киин улуустар 7-с спартакиадаларыгар улуустааҕы киин балыыһа хамаандата 1-кы миэстэни ылбытын туһунан иһитиннэрдэ. Эһиилги 8-с спартакиада Кэбээйи улууһугар ыытыллыахтаах. Флюоробиригээдэ 948 киһини флюорограммаҕа уһулбут, мантан 385-нэ кыамматтар.

* * *

Нам улууһугар Горнайтан, Муоматтан, Өлүөхүмэттэн, Бүлүүттэн делегациялар кэлэн үлэни билсэн, уопут атастаһан барбыттар. Муус устар 11 күнүгэр аны Сунтаар улууһун делегацията кэлиэхтээх.

Билсиҥ — саҥа салайааччы

СТЕПАН МАТВЕЕВ — ТУТУУГА САҤА СОЛБУЙААЧЧЫ

Муус устар 4 күнүттэн улуус баһылыгын тутууга, промышленноска, ОДьКХ боппуруостарыгар солбуйааччынан Матвеев Степан Степанович ананна. Кини 1985 с. СГУ инженернэй-техническэй факультетын бүтэрбитэ. Үөрэҕин бүтэрэн баран 1,5 сыл куоракка үлэлээбитэ, онтон 1991 с. диэри Намҥа МПМК тэрилтэҕэ, ол кэннэ 1995 с. диэри «Намстрой» тэрилтэҕэ кылаабынай инженеринэн үлэлээбитэ. 1995 сылтан куоракка «Сир» баанҥа инвестиционнай тутуу отделыгар үлэлээбитэ. 1998 с. диэри «Бэксэк» тутуу тэрилтэтигэр үлэлээн Нам улууһугар Хатырыктааҕы музейы тутууга, Нам с. 2 N-дээх оскуоланы уларытан тутууга кылаатын киллэрсибитэ. 1998 сылтан 2006 с. ди эри СПМК директора. 2000 сылтан «Мас» ХЭТ директорынан күн бүгүҥҥэ ситиһиилээхтик үлэлээн кэллэ, улууска элбэх объект тутулларыгар көмөлөстө. Степан Степанович СР бочуоттаах тутааччыта, Нам улууһун төрөөбүт Көбөкөн нэһилиэгин бочуоттаах гражданина. Кэргэннээх, икки оҕолоох.

Бэйэ информ.

БАҺЫЛЫК САҤА СОЛБУЙААЧЧЫЛАННА

СР правительствотын председателэ Г. Данчикова 2011 с. кулун тутар 15 к. Хатырык нэһилиэгэр чөл олохтоох тирэх киин статуһа иҥэриллибитин туһунан дьаһала таҕыста.

Бастакы Президеммит М.Е. Николаев олохтообут үгэһинэн муус устар 26 к. Республика күнүгэр анаммыт тэрээһиннэр чэрчилэринэн Президент Е.А. Борисов Хатырыкка кэлэрэ сабаҕаланар.

Бу нэдиэлэттэн Хатырык баһылыгын солбуйааччынан 1984 с. төрүөх, Мэҥэ-Хаҥалас Хаптаҕайыттан төрүттээх, алмааһы кырыылыыр производство инженер-технолога үөрэхтээх Николай Владимирович Кларов ананан үлэтин саҕалаата.

Быйыл нэһилиэкпитигэр элбэх тутуу үлэтэ былааннаммытынан Н. Докторов, Т. Докторов салайааччылардаах мас кэрдэр биригээдэлэр таһаарыылаахтык үлэлии сылдьаллар. Нэһилиэккэ 97 ньирэй төрөөтө, 150 ыт, 49 куоска иирэр ыарыыны утары прививкаланна, лептоспироз ыарыыны утары 435 сылгы вакцинацияланна. Быйыл сайын ДьГТХА-тан 15 студент кэлэн күрүө тутуутугар уонна окко үлэлиэхтэрэ.

«Арылы» ветераннар түмсүүлэрэ Тулагы Сыырдааҕар баран концертаан, уопут атастаһан кэллилэр.

А. КУЛИЧКИНА, Хатырык

Бэлиэ түгэннэртэн

СӨБҮЛЭҺИИГЭ ИЛИИ БАТТАННА

Күлүн тутар 31 күнүгэр «Нам улууһа» МТ дьаһалтатын уонна СР тас сыһыаннаһыылар министерстволарын икки ардыгар биирдэ үлэлээһиҥҥэ сөбүлэһиигэ илии баттаһыыта буолла. Сөбүлэһиигэ «Нам улууһа» МТ баһылыгын эбээһинэһин толороччу Н.В. Слепцов уонна СР тас сыһыаннаһыылар министрэ В.И. Максимов илии баттаатылар.

Валерий Иванович Саха сирэ бэйэтин инвестиционнай кыаҕынан, олоҕунан, үөрэҕириитинэн, культуратынан аан дойду таһымыгар тахсыбытын, үлэни күүскэ ыытан эрэрин бэлиэтээтэ. Аан дойду таһымыгар тахсыыга былырыыҥҥыттан улахан хамсааһын тахсыбытын эттэ. Инвестиционнай политиканы эрэ буолбакка, Саха республикатын имиджин боппуруоһун быһаарыы правительство иннигэр турар биир сүрүн сорудаҕынан буолар.

«Глобализацияттан ханна да саспаппыт, экономическай кризис хас биирдии ыалы таарыйан ааста, тас дойдулары кытта биирдэ үлэлэһэммит кэлэр көлүөнэ сөптөөх суолу, бэйэтин миэстэтин булан, охтубакка-быстыбакка сылдьарын, атын дьоҥҥо дьаһайтарбакка олорорун ситиһиэхтээхпит»,- диэн В.И. Максимов тоһоҕолоон бэлиэтээтэ.

Министерство «Якутия-Тудэй» диэн сурунаал таһааран эрэр. Үлэтин биир сүрүн хайыстатынан муниципальнай тэрээһиннэри аан дойдуга таһаарыы буолар. Ол быһыытынан улуустар дьаһалталарын кытта биирдэ үлэлэһии былаана оҥоһуллан сөбүлэһиигэ илии баттаныллар. Ол курдук атын улуустар холобур Кытайга провинцияны кытта дуогабардаһан үлэлииллэр. Мэҥэ-Хаҥалас, Ньурба улуустара Кытайга провинцияны кытта биирдэ үлэлэһэргэ дуогабар түһэрсибиттэрин курдук Нам улууһа эмиэ дуогабар түһэрсиэҕин туһунан улуус баһылыгын э.т. Н.В. Слепцов эттэ.

Сөбүлэһиигэ илии баттаһыы түмүгэр Түбэ баһылыга К.К. Федоров министр В.И. Максимовка «Түбэ нэһилиэгин ытык киһитэ» буолбутун туоһулуур дастабырыанньаны, общественнай деятель Н.С. Охлопков туһунан кинигэни туттарда. Николай Владимирович Нам улууһун туһунан кинигэни бэлэх уунна.

В. РЫКУНОВА

Хайдах олордугут, ыаллар?

«ЧУОРААНЧЫК» ҮБҮЛҮӨЙҮГЭР

Үөдэй «Чуораанчык» дьааһыла саадын 50 сыллаах үбүлүөйүн көрсө кулун тутар 12 күнүгэр үөрэх үлэһиттэрин «Эдэр специалистарын түмсүүтүн» тэрийиитинэн «Сүрэхпит сылааһын аныыбыт» диэн аһымал концерт буолан ааста. Эдэр специалистар эрэ буолбакка нэһилиэк ыччата кыттыыны ылбыта биһирэннэ. Ол курдук, биирдиилээн ырыаһыттар Василий Федотов, Мария Зырянова, Аня Соловьева, Наталья Габышева, Анисия Дягилева, Ньургуяна Ядреева, оскуола оҕолорун вокальнай инструментальнай ансамбла, үҥкүүһүттэр Дима Соловьев, Эдуара Сергеева, Алексей Дягилев, онтон да атыттар ордук сэргэхситтилэр. Истиҥ киэһэни оскуола учуутала Ариана Романова уонна нэһилиэк эдэр кэскиллээх ыччата Лена Павлова иилээн-саҕалаан ыыттылар. Түмүккэ киирбит харчыны детсад сэбиэдиссэйигэр Ю.Ю. Черноградскаяҕа үтүө санаанан кэлэр көлүөнэ ыччакка, кырачаан оҕолорго көмө буоллун диэн туттардылар.

* * *

«Чуораанчык» детсад 50 сыллаах үбүлүөйүн көрсө марафон кулун тутар 22 күнүгэр буолан ааста. Нэһилиэк баһылыга С.В. Ядреев эҕэрдэ тылын этэн туран дьэрэкээн сибэккинэн киэргэтиллибит марафон дьааһыгар аан бастакынан дьиэ кэргэнин аатыттан кылаатын укта. Салгыы бу марафоҥҥа нэһилиэк общественноһа (инбэлиитэр обществолара, ветераннар сэбиэттэрэ, дьахтар сүбэтэ), биирдиилээн дьоннор, тэрилтэлэр, түөлбэлэр, Үөдэйтэн төрүттээх Бөтүҥ, Нам нэһилиэгин олохтоохторо сэмэй кылааттарын киллэрдилэр. Маны сэргэ, детсад иитиллээччилэрин, иитээччилэрин эҕэрдэ нүөмэрдэрэ сэргэхситтэ. Төрөппүттэр, оҕолор, иитээччилэр оҥоһуктарын, үлэлэрин быыстапката нэһилиэк киэҥ араҥатыгар таҕыста.

* * *

Ааспыт ый саҥатыгар Үөдэйгэ Үөһээ Бүлүү Намыттан «Көмүлүөк» кырдьаҕастар түмсүүлэрэ ыалдьыттаан аастылар. Уһун, ыраах айантан көлөөскөлөөх көлөнөн кэлбит ытык кырдьаҕастары нэһилиэк ветераннарын сэбиэтэ сахалыы сиэринэн алгыс этэн, тойук туойан үөрэ-көтө көрүстүлэр. «Ийэҕэ албан аат» оскуола музейыгар сырытыннардылар. Ветераннар сэбиэттэрин кытта истиҥ-иһирэх кэпсэтиилээх, бэрт интэриэһинэй «Төгүрүк остуол» буолан ааста. Барыта 25 ытык ыалдьыттар саах ырдыбыт диэн санаарҕаабакка, сылайары аахсыбакка ырыа-тойук, үҥкүү-битии аргыстаах сэргэх концеры көрдөрдүлэр. Балар истэригэр 83 саастаах республикаҕа биллэр мелодистка Мария Игнатьевна Константинова илэ бэйэтинэн баяҥҥа оонньоон чуор куолаһынан үс ырыаны доллоһута ыллаабытын көрөөччүлэр сөҕө-махтайа иһиттилэр. Эдэрдэрэ диэн алта уоннарыттан тахсыбыт сэргэх кэпсээннээх, илиҥҥи дойду үҥкүүлээх, сахалыы ырыалаах-тойуктаах Далбар Хотуннар, ону тэҥэ дьиҥ-чахчы сахалыы куттаах, тыллаах-өстөөх аҕа саастаах күүстээх аҥардар. Ыалдьытымсах Үөдэй дьонугар махталларын тиэртилэр уонна хонон-өрөөн, дуоһуйа сынньанан эмиэ уһун ыраах айаннарыгар туруннулар.

Е.А. ЭВЕРСТОВА, Үөдэй нэһилиэгэ

Сокуону билиэхха, тутуһуохха уонна туһаныахха

СҮБЭЛЭТЭР — ТУҺАЛААХ

1949 сыл ахсынньы 10 күнүгэр Холбоһуктаах Нациялар Тэрилтэлэрин Генеральнай Ассамблеялара бары бүттүүн киһи бырааабын Декларациятын аан дойду норуоттарыгар иһитиннэрбитэ.

1950 сыл сэтинньи 4 күнүгэр Римҥэ илии баттаммыт «Киһи бырааабын уонна сүрүн көҥүлүн көмүскээһин туһунан» Конвенция саҥа редакциятыгар Россия 1996 с. 02.08 күнүгэр, туспа быһаарыылаах уонна сайабылыанньалаах, илии баттаабыта. Итинэн Россия өссө төгүл киһи бырааабын уонна көҥүлүн хааччыйар дьаһаллары ылынар толору сорунуулааҕын көрдөрбүтэ.

Биһиги республикабытыгар кулун тутар 23 күнэ — Саха республикатыгар киһи бырааабын күнүнэн үгэс курдук хаһыс да сылын бэлиэтэнэр буолла. Онон бу күн республика улуустарыгар, нэһилиэктэригэр дьон-сэргэ тустаах бырааптарын, бырааабы мэктиэлиир сокуоннары билсиилэригэр туһуламмыт араас тэрээһиннэр үөрэх, үлэ, культура тэрилтэлэринэн сыыйа ыытыллар буолан эрэллэр.

Ааспыт нэдиэлэҕэ улуус киинигэр, Н.М. Рыкунов аатынан улуустааҕы библиотекаҕа нэһилиэнньэҕэ бырааабы иһитиннэрэр-биллэрэр сыаллаах «Аһаҕас аан күннэрэ» диэн тэрээһин библиотека «Правовед» кулууба (сал. В.А. Корнилова), Юстиция министерствотын общественнай приемнайа, суут приставтарын управлениета уонна «Ленскэй нэһилиэк» МТ дьаһалтата тэрийиилэринэн ыытылынна.

Бу тэрээһиҥҥэ «Роспотребнадзортан» начальник Л.И. Ильина, юрист К.А. Татаринов, ороҕуон прокурорун солбуйааччыта Г.Н. Охлопкова, суут приставтарын управлениетын начальника А.А. Пестрякова, ИДьО спец. отделын начальника Н.Н. Назаров, социальнай көмүскэл управлениетын кылаабынай специалиһа Ф.И. Охлопкова, «Коммунтеплосбыт» начальнигын солбуйааччы С.С. Попова, улуус дьаһалтатын субсидияҕа отделын начальника З.И. Степанова, кадастр уонна картография государственнай реестрин управлениетын начальника Н.Н. Куличкин, «Нам улууһа» МТ дьаһалтатын опека уонна попечительство отделын сүрүннүүр специалиһа М.М. Винокурова, СР киһи бырааабыгар боломуочунайын общественнай бэрэстэбиитэлэ И.И. Иванов, пенсионнай фонда управлениетын начальника К.К. Ядрихинская кыттаннар гражданнары көрүстүлэр, араас сүбэлэри биэрдилэр. Юридическай консультациялар, сүбэлэр гражданнарга буор-босхо оҥоһуллуннулар, бэрилиннилэр.

Маннык наадалаах, туһалаах тэрээһиҥҥэ, биллэриини истибэккэлэр эбитэ дуу, аҕыйах киһи кэллэ. Барыта уонтан тахса эрэ киһи кэлэ сырытта уонна 30-ча боппуруоска сөптөөх сүбэама ылан, өйдөөбөт боппуруостарын чуолкайдаһан санаалара көтөҕүллэн, көнньүөрэн махтанан бардылар. «Маннык тэрээһиннэри өссө да тэрийэн ыытаргыт буоллар», — диэн баҕа санаалаах эттилэр.

И. ИВАНОВ

ОҕО БЫРААБА КҮӨМЧҮЛЭНИЭ СУОХТААХ

Кулун тутар 23 күнүгэр, киһи быраабын көмүскүүр күнүгэ Н. Рыкунов аатынан библиотекаҕа сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолор комиссияларын уонна «Правовед» кулууп тэрийиилэринэн «Саастарын ситэ илик оҕолор бырааптарын уонна сокуоннай интэриэстэрин көмүскээһин» диэн төгүрүк остуол буолан ааста. Манна туһаннаах дьон бэйэлэрин информацияларын онгордулар.

КДН эппиэттиир секретара М.А. Ядрихинская оҕону хаҕыс сыһыантан (жестокое обращение), күүһүнэн өттөйүүгэ (насилие) көмүскээһин туһунан иһитиннэриититтэн Россияҕа 20 тыһ.-тан тахса оҕо хаҕыс сыһыанҥа түбэспитин, 100 тыһ. кэринэ оҕо күүһүнэн өттөйүүттэн эмсэҕэлээбитин, 130 тыһ. тулаайах оҕо баарын, онтон биһиги улууспутугар маннык быһыы-майгы, оҕо быраабын кэһии тахса турарын туһунан биллибит.

КДН уонна «Правовед» кулууп оскуолаларынан сылдьан оҕолорго анкета толорторбуттар. Онно суруйбуттарын бу оҕолор 14%-ра күүһүнэн өттөйүүгэ, ол иһигэр 5% олус элбэхтик, 6 % элбэхтик, 29% аҕыйахтык түбэспиттэр, 40% учууталтан атаҕастаммыттар. Онтон 50% сороҕор, 21% куруук бэйэлэрин саастыылаахтарыттан атаҕастанар эбиттэр, 29% саастыылаахтарыттан хаһан да атаҕастамматахтар.

Хомойуох иһин, оскуолаҕа этиһэ-охсуһа сылдьыыны оҕолор буолуохтааҕын курдук саныыллар эбит. Ол курдук 68% оскуолаҕа этиһиини-охсуһууну, үөхсүүнү буолуохтааҕын курдук ылынар, 32 % атаҕастаммыт курдук сананар эбиттэр. «Дьиэ кэргэнҥэ күүһүнэн өттөйүү баар дуо?» диэн ыйытыыга 68 % суох диэбит, 32 % баар диэбит. Онтон дьиэҕэ хаҕыс сыһыан ордук дьиэ кыылларыгар түбэһэр эбит (42%), 8% кыра балтыларыгар, бырааттарыгар, 9% ийэлэригэр, 36% убайдарыгар, 7% эбэлэригэр түбэһэр. Бу хаҕыс сыһыаны кытта оҕолор 7%-ра сөбүлэһэр, 20% эппиэттэһиэн баҕарар, 5% куттанар, 27% хомойор, 12% санааҕа ылларар, онтон 11% ханна эрэ сүтэн хаалыан баҕарар.

Оҕолор 79%-ра дьиэ кэргэннэригэр, 21%-ра уулуссаҕа бэйэлэрин көмүскэллээх курдук сананаллар. Оҕолор 61%-ра кыһалҕаларын доҕордоругар, 22%-ра төрөппүттэригэр, 2 %-ра учууталларыгар, аймахтарыгар, 2%-ра психологтарга этиэхтэрин баҕараллар эбит, 10% химиэхэ да этэрин билбэт.

Этиһии-охсуһуу, өйдөспөт буолуу 51%-на киһи майгытыттан, 2%-на атаҕастыыр киһи майгытыттан, 29%-на бытовой, производственнай проблематтан, 18%-на үөрэҕиттэн тутулуктаах. Анкетаҕа оҕолор сокуону төһө билэллэрин ыйытыпыттар. Онно 60% сорох эрэ сокуону, 44% ханнык да сокуону билбэтин эппиттэр, 6% сокуону билэбит диэбиттэр.

Мантан көстөрүнэн оҕо үксэ бэйэтин быраабын билбэт, онтон сиэттэрэн эбээһинэһин эмиэ билбэт. Эппиэттээбит оҕолор үөрэнэргэ бырааптаахтарын эрэ билэллэр эбит. Онтон оҕо барыта 5 сүрүн быраабын (дьиэ кэргэнҥэ олорор, иитиллэр; төрөппүттэрин, аймахтарын кытта алтыһар; бэйэтин быраабын, сокуоннай интэриэһин көмүскүүр; бэйэтин тус санаатын этэр; араспаанньатыгар, аатыгар, аҕатын аатыгар) билиэхтээх.

Опека уонна попечительство отделын кылаабынай специалиста М.М. Винокурова үлэтин сырдатта. 2010 сыл түмүгүнэн киниэхэ учуокка 124 оҕо турар, мантан 22 оҕо приемнай дьиэ кэргэнҥэ иитиллэр. 30 оҕо төгүрүк тулаайах. Төрөппүттэрэ иитэр бырааба быыллыбыт буолан попечительствота суох хаалбыт 63 оҕо булуллубут. Кинилэртэн 18 иитиигэ, 13 опекаҕа, 11 оҕо приютугар, 1 балыыһаҕа, 17 төттөрү төрөппүттэригэр бэриллибит. Онтон ханна да барар сирэ суох оҕо 1 ыйга республикатааҕы реабилитационнай киинҥэ утаарыллар. Билигин оҕону приюкка, детдомҥа буолбакка приемнай дьиэ кэргэнҥэ ииттэрэ биэрэр сыал-сорук турар. Ол быыһыытынан оҕону иитэ ылыан баҕалаах 10 киһи баар. Опека учуотугар 16 айгыраабыт олохтоох ыал турар.

Биир сүрүн ыараханынан тулаайах оҕолор дьиэлэрэ суоҕа буолар. Билиҥҥи туругунан 18-гар диэри саастаах 31 тулаайах интэриэһин көмүскүүр; бэйэтин тус санаатын этэр; араспаанньатыгар, аатыгар, аҕатын аатыгар) билиэхтээх.

Опека уонна попечительство отделын кылаабынай специалиста М.М. Винокурова үлэтин сырдатта. 2010 сыл түмүгүнэн киниэхэ учуокка 124 оҕо турар, мантан 22 оҕо приемнай дьиэ кэргэнҥэ иитиллэр. 30 оҕо төгүрүк тулаайах. Төрөппүттэрэ иитэр бырааба быыллыбыт буолан попечительствота суох хаалбыт 63 оҕо булуллубут. Кинилэртэн 18 иитиигэ, 13 опекаҕа, 11 оҕо приютугар, 1 балыыһаҕа, 17 төттөрү төрөппүттэригэр бэриллибит. Онтон ханна да барар сирэ суох оҕо 1 ыйга республикатааҕы реабилитационнай киинҥэ утаарыллар. Билигин оҕону приюкка, детдомҥа буолбакка приемнай дьиэ кэргэнҥэ ииттэрэ биэрэр сыал-сорук турар. Ол быыһыытынан оҕону иитэ ылыан баҕалаах 10 киһи баар. Опека учуотугар 16 айгыраабыт олохтоох ыал турар.

Биир сүрүн ыараханынан тулаайах оҕолор дьиэлэрэ суоҕа буолар. Билиҥҥи туругунан 18-гар диэри саастаах 31 тулаайах оҕо улууска баар. Оттон 18 саанын туолбут 16 тулаайах дьиэҕэ наадыйар. 2011 сылга маннык оҕолору дьиэнэн хааччыйыыга 540 тыс. солк. көрүллүбүт. Дьиэнэн хааччыллыахтаах оҕо үөрэҕи бүтэрэн дипломнаах буолуохтаах.

Усулуобунайдык сууттаммыт дьону хонтуруоллуур инспекция начальнига В.И. Аммосова иһитиннэрбитинэн оҕо 14 сааһыттан өлөрүү, кырбааһын, күүһүнэн өттөйүү, сексуальнай дьайыы, уоруу, халааһын, угоннааһын, теракт, ороспуойдааһын о.д.а. буруйдар иһин эппиэттиир. Сылга 25-тии оҕо сууттанан усулуобунай миэрэҕэ тардыллар. 2011 сылга 8 оҕо учуокка туруоруллубут. Кинилэр оҥорбут сүрүн буруйдара — угоннааһын, уоруу, халааһын, ороспуойдааһын. Маннык оҕолор сайыҥҥы өттүгэр лааҕырынан хабыллыбаттара инспекция үлэтигэр биир сүрүн ыараханынан буолар.

Библиотека правовой информация киинин сэбиэдиссэйэ, «Правовед» кулууп салайааччыта В.А. Корнилова кулууп үлэтин туһунан сырдатта. Бу кулууп 2007 сыллтан библиотека иһинэн тэриллэн үлэлиир. Информационнай-маассабай, методическай көмөнү оҥорор, буклеттары бэчээттээн таһаарар. Быраабы билээччилэр турнирдарыгар 72 оҕо, интернет-викторинаҕа 25 оҕо кыттыбыт. Киһи быраабын күнүнэн «Имею право» диэн үөрэнээччилэргэ аналлаах кэпсэтии ыытыллыбыт.

Төгүрүк остуол түмүгүнэн туһааннаах тэрилтэлэргэ үлэни ыытарга, төрөппүт оҕотун иитиитигэр эппиэтинэһин үрдэтэргэ резолюция ылылынна. Хаҕыс сыһыаҥҥа оҕону кырбааһын, мөҕүү эрэ киирсибэт. Кини ороно, таҥаһа, аһыыр иһитэ, аһа суох буоллаҕына ол аата хаҕыс сыһыан диэн буолар. Оҕоҕо хаҕыс сыһыаны, күүһүлээһини көрбүт-билбит эбэтэр кыһалҕаларын быһаартарыан баҕалаах дьон 88001003550 №-дээх республикатааҕы итэҕэл телефонунан, КДН-ҥа 42819 (Ядрихинская Матрена Андреевна), опека, попечительство отделыгар 42605 (Винокурова Мария Михайловна), ыччат социальнай-психологическай өйөбүлүн киинигэр 42403 (Попова Варвара Николаевна), оҕо приютугар 42645 (Маркова Любовь Михайловна), ПДН-ҥа 43076 (Москвитина Лена Прокопьевна), республикатааҕы наркологическай диспансерга 434040 телефоннарынан биллэриэххитин сөп.

В. РЫКУНОВА

ТОЛКУЙДАТАР КИИНЭ

Ааспыт сыл сэтинньи 21 күнүгэр киэһэ 9 чаас 5 мүнүүтэҕэ Россия 1-кы канаалыгар көрдөрүллүбүт «Все не случайно» диэн киинэни көрөн олус сөбүлээтим. Киһини долгутар, толкуйдатар киинэ эбит. Дьоруойдарын ааттарын өйдөөн хаалбатым, ол улахан буолбатах. Чэ, уол уонна кыыс диим. Кыыс уолу сөбүлүүр, сыыйа сөбүлэһэн ыал буолаллар. Оттон... арыгы уонна массыына.

Уол табаарыһынаан сампааныскай иһэллэр, оттон массыына ыытар ааттаах киһибит кыыһын кытта эмиэ арыгы иһэр, массыына ыытан иһэн киһиргэн, кэпсээн-ипсээн дьаллаҥныыр. Итинтэн атыннык этэр кыах суох. Утары иһэр массыына уотугар хараҕа саатан аварияҕа түбэһэн сиһин өлөрөр, сыылла сылдьар, хаампат киһи буолар. Суорҕаҥҥа-тэллэххэ сытар, ньиэрбэтэ алдьанар, быраас кэлэн эмтээри гыммытыгар күнүүлээн эмтэммэт.

Олох алдьанар. Арахсыы ыгар. Кыыс уолу сөбүлүүрэ бэрт буолан оҕолонорго быһаарынар. Ити иннинэ биир быраас кыыһы оҕолонор кыаҕыҥ суох, оҕолоннохуна өлөҕүн диэн сэрэппитин үрдүнэн уолун санаатын өрө көтөҕөөрү итинник быһаарыныыны ылынар.

Кыыс уол ийэтин кытта сүбэлэһэн: «Олус күүстээх эми буллум, маны истэххинэ хайаан да үтүөрэҕин», — диэн быычыкаайык флаконҥа туустаах ууну кутан аҕалбыт. Уол кэргэнин уонна кэлиэхтээх оҕотун тустарыгар хайаан да үтүөрүөхтээхпин диэн ол аптаах күүстээх эми иһэн үтүөрэр. Ол оннугар кыыс барахсан оҕолонобун диэн өлөр. Уол кыыһын тохтообут чаһытын собуоттаан, тохтуу турарын үлэлэтээри, муҥнанар. Ол үрдүнэн кыыс сүрэҕэ тохтуурун кардиограмманан көрдөрөллөр. Бу символика — чаһы үлэлээбэт, кыыс сүрэҕэ тохтуур. Өйдөөбөтөҕүм диэн өлбүт кыыспыт үс оҕолоох дьахтар буолан кэргэнин көрсөр. Араака, таптал, эрэл баар, олох салҕанар диэтэхтэрэ.

Манна тугу этиэххэ сөбүй? Буруй арыгыга сытар. Кырдьыга арыгыга буолбакка, арыгылааһыҥҥа. Арыгы испит киһи массыынаҕа олорон аварияҕа хайаан да түбэһэр, эбэтэр кырбанар, эчэйэр, суицидка тиийэр.

Иккис түмүк. Ханнык да күүстээх, аптаах эмп үтүөрдүбэт, кини үтүөрэргэ көмөлөһөр эрэ. Сүрүнэ — бу эми истэхпинэ хайаан да үтүөрэбин диэн санааҕын бөҕөргөтөҕүн, эрэнэҕин, эккин-хаанҥын онно туһаайан ыарыыны утарар күүһүн күүһүрдэҕин.

Онон, арыгыны быраҕыахха сөп. Арыгыны утары эмп көмөлөһөр эрэ, кылаабынайа, бэйэҥ баҕа санаан, санааҥ күүһэ, тулалыыр дьонуҥ, доҕотторуҥ өйөбүллэрэ. Дьэбэрэттэн тахсыахха, күүстээх санааланыахха. Ити киинэни хаһан эмэ көрдөрдөхтөрүнэ хайаан да көрүҥ диэн сүбэлиибин.

Макар ЖИРКОВ, Нам

ТӨРӨППҮТ — ТӨҺҮҮ КҮҮС

Биһиги төрөппүттэрбит детсадиһинэн ыытыллар араас тэрээһиҥҥэ актыыбынайдык кытталлар. Былаан быһыытынан төрөппүттэргэ аналлаах араас күрэхтэһиилэр, конкурстар ыытыллаллар. Ол курдук Аҕа дойду көмүскээччилэрин күннэригэр аналлаах бөлөхтөрүнэн «Аҕалар — тутаах дьоннор», «Аҕам уонна мин» фотобыыстапкалар тэрилиннилэр. Ону таһынан «Дьоҕурдаах аҕалар» диэн конкурс ыытыллан, аҕалар үлэлэрэ дьон-сэргэ биһирэбилин ыллылар. Маны барытын сүрүннээн, былааннаан ыыталлар бөлөх иитээччилэрэ, төрөппүт комитета.Аан дойду дьахталларын күнүгэр аналлаах кырачаан кыргыттарга «Саскылаана-Куо», саамай кыра «Күнчээн» бөлөх ийэлэригэр «Кыраһыабай былааттар», «Чуораанчык» бөлөх ийэлэригэр «Супер-мама» конкурстар тэрээһиннээхтик ыытылыннылар. «Супер-мама» конкурска ийэлэр М.А. Нартахова, Л.С. Максимова, М.В. Слепцова ситиһиилээхтик кытыннылар. «Супер-мама» үрдүк аатын Л.С. Максимова ылла, иитээччилэрэ В.Н. Трунина. Улахан бөлөх оҕолоругар араас тэрээһиннэри төрөппүттэр бэйэлэрэ ыыталлара олус интэриэһинэй уонна көхтөөх буолла.

«Кустук» бөлөххө аҕалар түмсүүлэрэ тэрилиннэ, иитээччилэрэ Нартахова М.А. Түмсүү салайааччытынан биһиги төрөппүппүт Протопопов Андрей Андреевич. Маны таһынан субуотуньуктарга, детсад үбүлүөйүн тэрээһинигэр актыыбынай кыттыыны ылбыттара. Бу соторутаҕыта Нам селотун кырачаан кыргыттарыгар аналлаах «Минимисс» конкурсу эмиэ биһиги эдэр ийэлэрбит түмсүүлэрэ тэрийэн ыыппыттара. Бу түмсүү салайааччытынан Федорова Вера Владимировна, үс оҕо ийэтэ буолар. Актыыбынай кыттыыны ылбыттара Доромонова Надежда Александровна, Колмогорова Туяра Олеговна. Сүрдээх бэртээхэй конкурсу тэрийэн, элбэх киһи махталын ыллылар. Биһиги киэн туттабыт актыыбынай төрөппүттэрбитинэн Федорова В.В., Степанова Т.А., Протопопов А.А., Попова В.Н., Слепцова М.В., Федоров П.Л., Сивцева М.Г. о.д.а.

Т. ЗЫРЯНОВА,
иитээччи

АҔА УОННА УОЛ — ИННИКИ КҮӨҺҮҢ

Аҕа барахсан ылынна да, тугу кыайбатаҕа, сатаабатаҕа баарай, дьиэ кэргэн бигэ туруга аҕаттан тутуллан турдаҕа. Аҕыйах күннээҕитэ Граф Биэрэгэр Хатыҥ Арыы нэһилиэгин «Аҕа күрэҕэ» ыытылынна. Кэккэ сылларга тохтуу сылдьан баран, быйыл аҕалар сэбиэттэрин көҕүлээһининэн, чуолаан П.Н. Оконешников, Т.П. Сметанин, Ф.П. Сивцев сүүрэн-көтөн тэрийдилэр. Хайа баҕарар күрэхтэһии үп-харчы эрэйэр, онно олохтоох дьаһалта уонна сыллата спонсордыыр тэрилтэлэр, биирдиилээн дьон көмөлөстүлэр. Супер-бириинэ улуус ОДьКХ-та туруорда.

Барыта 7 хамаанда күрэх былдьаста. Алта түһүмэххэ арааран, о.э. мас эрбээһинэ, хайыгааһына, аты көлүйүү, ойбон алларыыта, триатлон-эстафета, хаарынан сүүрүү, викторина түһүмэхтэргэ куоталастылар. Аҕалар сэбиэттэрэ элбэх аҕаны, оҕону хабаары 5 кылаастан 10 кылааска диэри оҕолору кытыннарда. Онон бэрт тыҥааһыннаах күрэхтэһии буолла.

Түмүккэ «Аҕа күрэҕин» кыайыылаахтарынан Аппааныттан Р.Р. Слепцов уолунаан Ванялыын (10 кыл.) буоллулар, «Дьөһөгөй» номинацияны эмиэ ыллылар. Иккис миэстэҕэ уонна «Бэргэн ытаччы» номинацияҕа Г.П. Мальцев уолунаан Мичиллиин (6 кыл. Граф Биэрэгэ) тигистилэр. Үһүс миэстэни уонна «Сымса» номинацияны Граф Биэрэгиттэн Р.А. Федоров уолунаан Толялыын (6 кыл.) ыллылар. С.В. Бугаев сиэнэ Олегтыын (ХАСОШ 7 кыл.) – «Күүстээх, дьулуурдаах», И.А. Корякин уола Айсенныын (ХАСОШ 5 кыл.) – «Эдэр кыттааччы», Н.Г. Дьяконов уола Гришалыын (ХАСОШ 7 кыл.) «Булугас өй», Ермолаев Кэрэмэн (9 кыл.) В.Д. Гаврильевы кытта «Кыайыыга дьулуур» аатталаннылар, сыаналаах, туһалаах бириистэриэн наҕараадаланнылар.

КИҺИ АРЫГЫҺЫТ БУОЛАН ТӨРӨӨБӨТ

Киһи этэ-хаана чэгиэн, өйө-санаата чэбдик, күүһэ-күдэҕэ хатан уонна ону барытын толору туһанар кыахтаах буоларыттан ордук дьол суоҕун бары да өйдүүбүт. Киһи арыгыһыт буолан төрөөбөт, киһи арыгыһыт буола үөрэнэр. Сахалыы иитиллибэтэх, тылын билбэт, ийэ кута, итэҕэлэ суох күннээҕини эрэ быһаара сатыыр ыччат инники олоҕун чуолкай билбэт, кимин-тугун, төрүттэрин үтүөтүн-мөкүтүн билбэт буоллаҕына сүнньэ суох буолар, үтүктэн саҥарар, үтүктэн олорор, наркоманияҕа, алкоголизмҥа түргэнник ылларар, өй-санаа өттүнэн сатарыйар, ыһыллар, сайдыбат, төттөрү төннөр. Бу туһунан кулун тутар 18 күнүгэр Хатыҥ Арыы нэһилиэгэр кэлэ сылдьан үрдүк категориялаах норуот эмчитэ, медицина магистра, СР «Кыһыл көмүс кинигэтигэр» киирбит меценат, Мэҥэ-Хаҥалас улууһун II Наахара нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо А.П. Егорова бэсиэдэ ыытта.

Александра Петровнаны кытта «Алгыстаах айан» айар бөлөх кэлэ сырытта. II Наахара А. Ефремов аатынан кулуубун директора Н.И. Слепцова, библиотекарь И.Д Никанорова, ырыа-тойук аргыстаах ыччаттар Варя Никанорова, Тима Тимофеев, Николай Куприянов, кулууп үлэһитэ Н.Д. Никанорова, дьаһалта суоппара Г.Г. Платонов састааптаах айар экспедиция нэһилиэк баһылыга А.И. Григорьев өйөбүлүнэн саҕаламмыта. Айар бөлөх чөл олоҕу пропагандалаан илин эҥэргэ үгүс дьон сэҥээриитин ылан үлэлэрин салгыы сайыннаралларыгар тирэх буолар.

Бу сырыыга Хатыҥ Арыы орто оскуолатын актовай саалатыгар толору мустубут дьоҥҥо «Алгыстаах айан» үлэтин саҕалаата. Экспедиция кыттыылаахтара лекция аахтылар, олохтоохтору кытта «Мичил» диэн уус-уран киинэни көрдүлэр, ол кэнниттэн аһаҕас кэпсэтии, санаа атастаһыыта буолла. Нэһилиэккэ, улууска чөл олоҕу тарҕатар куруһуоктары, обществолары тэрийиини туруорустулар.

Активнай кыттааччыларга А.П. Егорова «Алгыстаах айан» сертификаттарын туттарда. «Хатыҥ Арыы нэһилиэк» МТ баһылыга Ю.И. Слепцов айар бөлөх кыттааччыларыгар, Александра Петровнаҕа махтал суруктары уонна сэмэй бэлэхтэри туттартаата. II Наахара ыччатын эҕэрдэ кэнсиэрэ киэһэ хойукка диэри дьиэрэйдэ. Бу күн сылдьыбыт бары олохтоохтор, студеннар, салайааччылар санаалыын күүһүрэн, дууһалыын чэпчээн тарҕастылар. Салгыы икки күн устата Александра Егоровна ыраахтан-чугастан кэлбит дьону арыгы дьаллыгыттан эмтээтэ.

Норуот эмчитэ А.П. Егоровна-Тупсууна алгыс тылларынан түмүктүүбүн: «Сылаастын сыдьаайаммын санньыйбыт санааны чэпчэттэрбиэн, хомолто иҥмитин хоҥуннаран ылларбыан, ыраахтан да буоллар ыарыыгытын ылҕаатарбыан, үтүө санаабынан үөрүүгүтүн үллэһиннэрбиэн, имигэс эттээх илиибинэн имэрийэн биэрдэрбиэн, үтүө тылбынан-өспүнэн бар дьоммор өйөбүл буоллаарбыан.»

Н.Д. СИВЦЕВА

«Доруобуйа» национальнай бырайыак

ЭРДЭТТЭН КӨРҮНҮӨХХЭ

Хаан баттааһына (давление) ордук сүрэх, бүөр, быар мөлтөх туруктарыттан быһаччы тутулуктаах. Эрдэттэн харыстаммакка, улаха а уурбакка сырыттахха инсульт, инфаркт о.д.а. ыарахан ыарыыларга ылларыахха син. Онон бу ыарыы туохтан үөскүүрүн уонна хайдах эмтэнэр туһунан киин поликлиника терапевт бырааһын Елена Алексеевна Шестакованы көрсөн сэһэргэстим:

- Хаан баттааһыныгар үөһээ кээмэйин, о.э. сүрэх күүскэ тэбэр кэмэ уонна сүрэх холкутуур кэмин кээмэйдэниллэр. Саамай үчүгэй көрдөрүү - 120/80 буолар. Оттон 130/85 биитэр 139/89 буоллаҕына «нормальнай үрдүк» диэн буолар. 140\90 уонна бу көрдөрүүттэн үрдүк буоллаҕына үрдүк дэниллэр.

ХААН БАТТААҺЫНЫН ҮРДҮҮРҮГЭР ТУОХ ТИЭРДЭРИЙ? Хаан баттааһына 90% туох да биричиинэтэ суох үрдүүр буоллаҕына гипертоническай ыарыы эбэтэр эссенциальнай гипертензия диэн ыарылар буолуохтарын сөп. Маны таһынан, хаан баттааһына атын орган ыалдьар буоллаҕына үрдүөн сөп: бүөр, эндокриннай, былчархай, сүрэх уонна тымыр ыарыыларыгар.

ҮРДЭЭҺИН ТУОХХА ТИЭРДЭРИЙ?

Бастатан туран, сүрэх былчы а халы ыырыгар (гипертрофия) тиэрдэр. Тымырдар эмиэ халы аан, кыараан биэрэллэр. Саамай кутталлааҕа кыараҕас тымырга хаан бөлүөхсэн тымыры бүөлээһинэ буолар. Оннук бүөлэнии сүрэх тымырыгар буоллаҕына инфаркт, онтон төбө тымырыгар инсульт ыарыыларыгар тиэрдэр. Үрдүк давлениелаахтар нормальнай хаан баттааһыннаах дьонтон инфарктынан 3 төгүл, инсулунан 7 төгүл элбэхтик ыалдьаллар.

ИНСУЛЬТ ДИЭН ТУГУЙ? Мэйиигэ баар тымыр бүөлэниитэ (ишемическай) эбэтэр тымыр хайа барыыта (геморрагическай) диэн ааттанар. Бу ыарыыга мэйиигэ хаан эргиирэ күүскэ кэһиллэр, салгын кыайан тиийбэт буолар. Бастакы бэлиэлэринэн буолаллар: киһи а аар өттө, сирэйэ, илиитэ, атаҕа эмискэ мөлтөөн хаалар, са ата булдьуруйар, өйө буккуллуон сөп, мэйиитэ эргийэр, төбөтө ыалдьар. Маннык түбэлтэҕэ түргэнник суһал көмөнү ы ырыахха наада.

ХАЙДАХ ХАРЫСТАНЫАХХА СӨБҮЙ? Табахтааһын, арыгылааһын бу ыарыыга ылларары хас да төгүл үрдэтэр. Арыгылааһын бары өттүнэн олохходьаһахха улахан стресс (кыыһырсыы, өйдөспөт буолуу, ньиэрбинэйдээһин) буолар. Арыгыны иһиини аччатарга биһиги президеммит Е.А. Борисов «Арыгыны утары охсуһууну күүһүрдэргэ» диэн программатынан бары улуус тэрилтэлэрэ, салайааччылара, общественноһа күүскэ турунан үлэлиэхтэрин наада. Билигин олох уларыйыытын түмүгэр элбэх эдэр дьон үлэтэ суох сылдьан санаалара түһэр, нэһилиэнньэ киэ ара атын хабар үгүс аралдьытар спортивнай-культурнай тэрээһин аҕыйааһына арыгы иһиигэ төрүөт буоларын бары билэбит. Онон күрэҕи, эстафетаны түөлбэлэринэн, тэрилтэлэринэн ситимин быспакка ыытыы көдьүүстээх буолар.

Хамсаныы хаан эргиирин тупсарар, уойууну, саахарнай диабеты аччатар. Билигин нэһилиэнньэбит а ара кэриэтэ ыйааһына нуорманы аһарар. Уойар киһи ыйааһынын көрүнэн түһэринэр буоллаҕына соччонон дабылыанньатын түһэрэр. Давлениелаах дьон аһы кыратык туунаан аһыахтаахтар. Сахарнай диабетынан ыалдьар дьон ый аайы анализ туттаран бэрэбиэркэлэтэн, анаммыт эмтэрин иһэ сылдьыахтаахтар. Маны таһынан, хаа а холестериннара үрдүк дьон сыалаах-арыылаах астартан туттунуохтарын наада.

Хааннарын баттааһына үрдүүр дьон дабылыанньа түһэрэр эми үрдээтэҕинэ эрэ буолбакка, өрүү иһэ сылдьыахтаахтар. Киһи - киһи организма туспа буолан, эмп биир киһиэхэ туһалыан сөп, биир киһиэхэ атыннык дьайыан сөп. Онон хайаан да быраараска көрдөрөн, эмп кээмэйин быһаартаран анаттардахха эрэ туһалыа.

Бэйэҕит доруобуйаҕытын эрдэттэн көрүннэххитинэ, инфаркт, инсульт о.д.а. ыарыыга бэриммэккэ төһө баҕарар уһуннук олоруохххутун сөп.

Бэлэмнээтэ
М. САВВИНОВА

Спорт – дьулуур, спорт – тулуур

ЭЛБЭХ СЭҢЭЭРЭЭЧЧИНИ ТҮМТЭ

Күлүн тутар 27 күнүгэр Нам улууһун II Хомустаах нэһилиэгэр В.Н. Новгородов кэриэһигэр остуол теннииһигэр аһаҕас турнир иккис төгүлүн буолан ааста. Нам, Уус-Алдан, Мэҥэ-Хаҥалас, Амма улуустарыттан уонна Дьокуускайтан 33 спортсмен илин-кэлин түһүстүлэр.

Республикаҕа киэҥник биллэр Еремей Куприянов (Мэҥэ-Хаҥалас), Константин Слепцов, Алексей Гоголев (Амма), Иван Шапошников, Дмитрий Никитин, Виктор Иванов (Нам), Василий Данилов (Дьокуускай), Алексей Ядрихинскай, Гаврил Рожин, Василий Сивцев (Уус-Алдан) кэлэн сытыы киирсиилэри көрдөрдүлэр, күрэхтэһиини киэргэттилэр.

Үс бөлөҕүнэн ыытыллыбыт күрэхтэһии түмүгэр эдэрдэргэ тоҕуста оонньоон Егор Слепцов (II Хомустаах) ыраас кыайыыны ситистэ. Иккис Альберт Новгородов (Найахы), үһүс Павел Яковлев (Кэптэни) буоллулар. 41-55 саастаахтарга бэрт уһун эрийсиилээх киирсии кэнниттэн 1 миэстэни Еремей Куприянов, 2 миэстэни Алексей Гоголев, 3 миэстэни Василий Сивцев үллэһиннилэр. Ветераннарга 7 чаас устата бэрт тыҥааһыннаах киирсии түмүгэр кыайыылаах үрдүк аатын Виктор Иванов ылла. 2-с миэстэни Алексей Ядрихинскай, үсүһү Василий Данилов ылылар.

Абсолютнай күрэхтэ 29 киһиттэн кыайыы өрөгөйүн Майаттан сылдьар Еремей Куприянов иккис төгүлүн биллэ уонна В.Н. Новгородов бииргэ төрөөбүттэрэ олохтообут бензогенератор бириистэрин тутта. Күрэхтэһии саамай кыра кыттааччыта Майа орто оскуолатын 6 кылааһын үөрэнээччитэ Миша Куприянов «Эдэр кэскиллээх оонньооччунан» ааттанна.

Атын спортсменнар элбэх спонсордар: Виктор Новгородов бииргэ төрөөбүттэрэ, Кэптэниттэн, Тумултан, Бэрдьигэстээхтэн аймахтара, доҕотторо, теннисистэр, нэһилиэк дьаһалтата, «Кэскил» баанынай хаһаайыстыба, ИП «Кузьмин А.А.», «Радуга» маҕаһыын, ОДьКХ ГУП Намнааҕы филиала олохтообут бириистэрин туттулар. Кылаабынай судьуйанан Касьян Олесов үлэлээтэ. Эһиилги күрэхтэһии эмиэ маннык үрдүк таһымнга ыытыллан өссө элбэх спортсмены түмтүн диэн баҕа санаалаахпыт.

Варвара ПЕТУХОВА
Уус-Алдан

Амма улууһа тэриллибитэ 100 сылынан сибээстээн олунньу 9-11 күннэригэр журналистскай десаҥна кыттан бары нэһилиэктэри хабан үлэни-хамнаһы билистибит, тэрилтэлэргэ сырыттыбыт, интэриэһинэй дьарыктаах дьону кытта кэпсэттибит.

Мин бөлөхпүн «Эдэр саас» хаһыат редактора Прокопий Бубякин салайан илдьэ сырытта. Биһигини таһынан бу бөлөххө «Якутия» хаһыат корреспондена Георгий Татаринов, «Забота-Арчы» хаһыат корреспондена Александр Лукин, «Саха» НКИК музыкальнай биэриитин редактора Вера Захарова, «Лига Саха» КВН салайааччыта Геннадий Охлопков киирдилэр. Амма улууһун дьаһалтатыттан ыччат отделын начальника Михаил Давыдов сырытта.

Олуньу 10 күнүгэр Амма селотун «Дружба» диэн спортивнай саалатыгар куораттан кэлбит ыалдьыттар уонна олохтоохтор икки ардыларыгар волейболга, дуобакка, остуол теннииһигэр күрэхтэһии буолла. Ол кэннэ культура киинигэр нэһилиэнньэни кытта көрсөн дьон санаатын иһиттибит, ыйытыыларга эппиэттээтибит. Бу киэһэ журналистар күүстэринэн туруоруллубут концерынан түмүктээннэ.

Амма улууһа тэриллибитэ 100 сылыгар

ЭМИС — ДЬОН СӨБҮЛЭЭН ОЛОХСУЙАР СИРЭ

НЭҺИЛИЭК — БАҺЫЛЫГЫНАН

Олунньу 9 күнүгэр сарсыарда журналистскай десаммытын Эмис нэһилиэгиттэн саҕалаатыбыт. Дьаһалта дьиэтигэр нэһилиэк баһылыга Илья Ильич Пестерев көрүстэ, бары тэрилтэлэрин салайааччыларын түмпүт. Нэһилиэгин туһунан маннык кэпсээтэ: «Быйыл дьиэ туттарга 4 ыалга 1 мөл. солк. суумаҕа 10 сылга бырыһыана суох кредит биэрдибит. Кредит ылыан баҕалаах олус элбэх, онон конкурс тэрийэн кыайыылаахтарга биэрэбит. Быйыл эдэр ыаллар Соловьевтар кыайбыттара, кинилэргэ тутуу матырыйаалын 100 % биэрэбит. Тыа хаһаайыстыбатын өйөөн хотон тутуутугар конкурс биллэрбиппит. Сүөһү иитэр дьоҥҥо грант олохтуубут. Тутууга КСК өрөмүөннэнэр, Олом Күөл учаастагар улахан муоста тутуохтаахпыт. 42 ыал холбонор саҥа котельнай үлэҕэ киириэхтээх. Манна холбонорго харчы төлөнөр, ону ол диэбэккэ дьон 3 чаас иһинэн сайабылыанньаларын аҕала оҕустулар. Заправканы «Сахатрансгаз» тэрилтэ чөлүгэр түһэрэн ыһыахха диэри бүтэриэхтээх. Таһыгар Г.Е. Бубякин чайной оҥоруохтаах. Вункансыах аһыллыахтах, манна 10-ча киһи үлэлиэхтээх. 10 миэстэлээх баһаарынай депо аһылларыахтаах. Биһиги нэһилиэкпит спорка бастыҥнар кэккэлэригэр сылдьар, спорду өйүүбүт. Быйыл кыра нэһилиэктэргэ футболга, теннискэ 1-кы миэстэлэри ыллыбыт. Эр дьон спартакиадатын тэрийэн 8 көлүөнэнэн күрэхтэстибит, 80-тан тахса киһи кытынна. Бэдьимээҕэ буолбут «Спорт-тыа сиригэр» диэн күрэхтэһиигэ 4-с миэстэҕэ таҕыстыбыт. 70-ча киһини олохтоох массыыналаах дьон бэйэлэрэ таһа сырыттылар. Быйыл маннык күрэхтэһии биһиэхэ буолуохтаах. Аныгылыы футбол хонуутун ылан туруоруохпутун баҕарабыт. Кыайыы 65 сылыгар аналлаах фестивальга 2-с миэстэни ыллыбыт. Нэһилиэкпитигэр саҥа культура киинин туруорсабыт. Ыччаттарбытын өйүүбүт. Нэһилиэнньэттэн ый аайы 30-туу солк. хомуйан ыччат фондатын тэрийбиппит. Бу харчы бастыҥ ыччаттары өйөөһүнҥэ, күрэхтэһиилэргэ, конкурстарга кытталларыгар туттуллар. Урут күрэхтэһэ барар оҕо төрөппүтэ кэлэн харчыны ылар этэ, аны оҕо бэйэтэ кэлэн баһылык илиититтэн тутарын олоххо киллэрдибит. Оччоҕо кини суолтатын өйдүүр буолар. Кырдьаҕастарбытыгар босхо муус, мас тиэйиэхтээхпит, сороҕо туолла.

Сүөһүбүт ахсаана көҕүрүү илик, элбиир чинчилээх. Сүөһү иитэргэ сирбит эппиэттэһэр. Переработкаҕа күүскэ үлэлиэхпитин баҕарабыт. Туттарбыт үүппүт суумата 7 мөл. солк. тийийэр. Пельмень оҥорон атыылыахпытын сөп, оборудование ыларга 5 мөл. солк. наада.

Социальнай объектарбыт үчүгэйдик үлэлии олороллор. Амматтан төрүттээх үпминистрэ В.А. Новиков көмөтүнэн балыыһа өрөмүөннэммитэ. Арыгыны утары күүскэ охсуһабыт, президент ыйааҕа көмө буолла. Тэрээһиннэрбитин барытын арыгыта суох ыытабыт. Улаханболҕомтону нэһилиэги тупсаран оҥоруурга уурабыт, чаһынай дьиэлэр толору хаачыллыылаах буолалларын ситиһэ сатыыбыт».

Түмүгэр Эмистэн төрүттээх «Эдэр саас» редакторыгар П. Бубякиҥҥа «Сыл журналиһа» ааты ылбытынан эҕэрдэ суругу туттарда. Дьоҥҥо-сэргэҕэ үтүө сыһыаннаах, нэһилиэгин туһугар ис дууһатыттан кыһаллар, дьонун бары өттүнэн өйүүр баһылык И.И. Пестерев биһигини кытта кэпсэтиитин түмүктээт тиэтэйэ-саарайа дьыалаларын быһаарса барда.

ТЭРИЛТЭ — НЭҺИЛИЭК КИЭН ТУТТУУТА

Ол кэннэ дьонум тэрилтэлэри кэрийэ бараллар. Мин дьаһалта дьиэтигэр хаалан баһылык солбуйааччытын Дария Владимировна Захарованы кытта кэпсэтэбин.

Биэрэпис түмүгүнэн Эмискэ 586 киһи олорор. Эмис нэһилиэгэр өссө Олом Күөл диэн учаастак киирсэр. Элбэх оҕолоох ыал элбэх. Республика Бочуотун кинигэтигэр киирбит 7 оҕолоох Тимофеевтарынан киэн тутталлар. Оҕо төрөөһүнэ кэнники сылларга үрдээбит. Үлэтэ суоҕунан 32 киһи пособие ылар. Үлэтэ суохтары общественнай үлэҕэ сыһыараллар, производство тэрийэн хамнастыы сатыыллар. Дьаһалта кыаммат дьонугар көмөтө улахан. Тыыл ветераннарыгар дьиэ өрөмүөнүгэр көмөлөһөр, 4 огдообо куоракка квартира ылбыт.

Нэһилиэккэ киэн тутта аттыыр хас да социальнай объектаахтар. «Чуораанчык» оҕо саада (сэб. С.С. Пестерева) 1965 с. үлэлиир, 40 миэстэлээх, 7 иитээччи баар. Оскуола 1923 с. төрүттэммит, урукку сылларга оҕотун ахсаана 150-ҥа тиийэ сылдьыбыт. Билигин манна 97 оҕо үөрэнэр. Директор У.У. Захарова.

Күлууп бу нэһилиэккэ 1955 с. тутуллубут. Саха Күөрэгэйэ диэн ааттаммыт ырыаһыт Екатерина Захарова аатын сүгэр. Быйыл кини үбүлүөйүгэр анаан ыһыах буолуохтаах. 2003 с. «Күөрэгэй» диэн этнографическай комплекс аһыллыбыт. Библиотека 1938 с. тэриллибит. Сэбиэдиссэй М.Г. Уварова. Тэрилтэ үгүс ситиһиилэрдээх. Историческай наука кандидата В.Н. Чемезов аатынан нэһилиэк историятын музейа 2008 с. аһыллыбыт, директор М.И. Владимирова. Арыы собуота 1959 с. аһыллыбыт, маастар И.Н. Устинова. Ветучаастак 1938 с. тэриллибит. Манна өр сылларга 80 сааһын туолаары сылдьар герой-ийэ А.А. Захарова ветеринардаабыт. Билигин сэбиэдиссэйинэн А.М. Дьячковская таһаарыылаахтык үлэлии олорор. Почта 1934 с. тэриллибит, билигин почталара дьаһалта дьиэтигэр баар. Ыал барыта телефоннаах, интернеттээх буолан «Сахателеком» филиала эмиэ баар. Маны таһынан 1994 с. тэриллибит ОДьКХ филиала (нач. Н.В. Уваров), 1938 с. аһыллыбыт, 3 үлэһиттээх, Ф.А. Устинова салайар, туох барыта атыыланар «Кэскил» ПО маҕаһыына нэһилиэнньэ кыһалҕатын толуйаллар. Маҕаһыын арыгы атыытын бэрээдэктээн, өрөбүл күннэргэ атыылаабат буолан арыгы иһэр киһи аҕыйаабыт. «Мария» уонна «Галина» диэн икки чаһынай маҕаһыынтан дьон эмиэ атыылаһар. Бэйэлэригэр пекарня суох буолан килиэптэрэ нэдиэлэҕэ үстэ Алтантан кэлэр.

Нэһилиэккэ общественнай түмсүүлэр олус көхтөөхтүк үлэлииллэр эбит, дьаһалтаҕа төһүү күүс буолаллар. Дьону көҕүлүүр инниттэн быйылгыттан көлүөнэнэн үлэни тэрийбиттэр. Ол эбэтэр бары көлүөнэлэр кытталлар. Бу иннинэ түөлбэнэн барбыт эбит. Аны туран күрэхтэһиилэри тэрилтэлэринэн ыыталлар. Манна оскуола оҕолоро бэйэлэрэ хамаанда туруоран эмиэ кытталлар.

Аҕа түмсүүтэ Эмискэ 5 сыллааҕыта тэриллибит. Билигин бү түмсүүнү С.Н. Прохоров салайар. Аҕалар нэһилиэк общественнай олоҕор, субуотунньуктарга, күрэхтэһиилэргэ актыыбынайдык кытталлар. Сылын аайы ыытыллар аҕа күрэҕэр Сергей Устинов уолунаан кыттар. Былырыын Аммаҕа республикатааҕы күрэххэ 1-кы миэстэни ылбыттар.

«Сандаара» дьахтар сэбиэтэ 5 чилиэннээх, салайааччы М.Н. Тимофеева дьахталлары түмэр, үлэҕэ көҕүлүүр. «Көлүкэчээн» эбээлэр ансаамбыллара ырыанан дьарыктанар, кэрэ ырыаларын дьонноругар хас тэрээһин аайы бэлэхтииллэр. Ыччат түмсүүтэ күүскэ үлэлиир. Саҥа кулууп, спортсаала быһаарыллара буоллар дьарыктанар ыччат элбиэ этэ диэн Дария Владимировна этэр. Уопсайынан бу нэһилиэккэ спорт күүскэ сайдыбыт, дьон тустуунан, теннииһинэн, футболунан, волейболунан утумнаахтык дьарыктанар эбит. Республикаҕа биллэр спорсменнардаахтар.

В.РЫКУНОВА

(Салгыытын кэлэр нүөмэргэ көр)

ИҺИРЭХ ТЫЛААР

Коллектив Намского филиала ГУП ЖКХ РС(Я) от всей души поздравляем своих коллег с награждением:

Нагрудным знаком «Почетный работник жилищно-коммунального хозяйства России»:

— **САМСОНОВА НИКОЛАЯ АЛЕКСАНДРОВИЧА**, главного инженера.

Почетной грамотой Министерства регионального развития Российской Федерации:

— **ЯДРИХИНСКУЮ АЛЕКСАНДРУ СЕМЕНОВНУ**, машиниста котлов на газовом топливе газового хозяйства с. Намцы;

— **ДАНИЛОВА ВАЛЕРИАНА МИХАЙЛОВИЧА**, слесаря контрольно-измерительных приборов и автоматики газового хозяйства с. Намцы;

— **ДАНИЛОВУ ЗОЮ АФАНАСЬЕВНУ**, кассира-бухгалтера.

Желаем дальнейших успехов в работе в системе ЖКХ. Пусть сбудутся мечты, реализуются планы. Здоровья и счастья Вам и Вашим близким!

Администрация и профком ЖКХ

Таптыыр бырааппытын, убайбытын, доҕорбутун **КРИВОШАПКИН ВАСИЛИЙ ВАСИЛЬЕВИҺЫ** төрөөбүтүҥ 50 сыла туоларынан ис сүрэхтэн үөрэн эҕэрдэлиибит!

Нэһилиэгиҥ, улууһуҥ туһугар дьоҕургун таба тутан үлэлииргэр махтанабыт. Кэргэҥнэр Анна Егоровнаҕа, оҕолоргор, сиэннэргэр, бары чугас дьоҥнор дьолу-соргуну, айымныылаах үлэни баҕарабыт.

Хамаҕаттаттан Валерия Степановна, Георгий Ильич, Зоя Семеновна Кривошапкиннар, Дьокуускайтан, Чурапчыттан, Хамаҕаттаттан Валерий, Анна, Матрена, Евдокия, Василий, Лена, Анастасия Канаевтар, Петровтар уонна оҕолоро, сиэннэрэ

Күндү кыыспын, балтыбытын, эдьиийбитин **ОХЛОПКОВА ИРИНА ВАСИЛЬЕВНАНЫ** үйэ аҥардаах үөрүүлээх үбүлүөйүгүнэн ис сүрэхтэн эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, сааскылыы сайаҕас санааны, сир үрдүгэр баар бары кэрэни, үчүгэйи. Дьоҥҥо туһалаах дьарыккынан өссө да ыһыннык үлэлээ, оҕолоруҥ, сиэннэриҥ тапталларыгар, дьонуҥ махталларыгар уйдаран ыһыннык дьоллоохтук олор диэн алгыспытын этэбит.

Ийэҥ, убайдарыҥ, эдьиийиҥ, балтыҥ, саҥаастарыҥ, кийиитиҥ, күтүөттэриҥ уонна кинилэр оҕолоро

Оскуолаҕа бииргэ үөрэммит дьүөгэлэрбитин **ОХЛОПКОВА ИРИНА ВАСИЛЬЕВНАНЫ** уонна **УРЮКОВА ДАРЬЯ ДМИТРИЕВНАНЫ** үйэ аҥардаах үбүлүөйүгүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт эһиэхэ сир үрдүгэр туох баар кэрэни, чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, дьиэ кэргэҥҥитигэр дьолу-соргуну, үлэҕитигэр өссө үрдүк ситиһиилэри.

Эҕэрдэни кытта бииргэ үөрэммит доҕотторгут уонна учууталгыт Е.И. Рыкунова

По прогнозам Гидрометцентра Якутск ПРМ/ТЛФ 066/2013 115 01/04 Намцы. Оттепель шестой пятидневки марта с дневной температурой плюс 6, плюс 11 градусов, выпадение осадков виде мокрого снега, местами дожди с последующим возвратом к режиму температуры, близкому к норме на конец марта, на начало апреля способствует уплотнению снега, формированию снежной корки 10-20 см, ледяной корки 10-20 см, в тебеневочных пастбищах осложняются условия добычи подснежного корма.

В связи с этим прошу принять необходимые меры по контролю маршрутов тебеневки, организации подкормки лошадей.

Руководитель УСХ И.И. ФЕДОРОВ

БИЛЛЭРИИЛЭР-РЕКЛАМА

Продаю или меняю ГАЗ-53 на пиломатериал.

Грузоперевозки до 2-х тонн, квартирные переезды, услуга грузовой иномарки по селу, городу, длина 4 метра, высокая

Тел. 89243661967

Продаю Toyota Lite Ace 1993 г.в. , двигатель 3СТ, 4 WD, новая резина. Варианты обмена на легковую машину.

Тел. 89841073330, 41-2-63 (дом.)

Услуги грузовой иномарки по селу, городу. Продаем конский навоз, лед, балбах.

Тел. 89243661967

Воспользуюсь попутным транспортом для доставки пиломатериалов в Якутск.

Тел. 89241665561, 89841075581

Срочно сниму квартиру в центре с. Намцы. Чистоту и порядок гарантирую.

Тел. 89142222036

Продаю УАЗ-тент 95 г.в., двигатель после кап. ремонта, цена — 150 т.р.

Тел. 89241601848

УЛУУС ОЛОХТООХТОРО, БОЛҔОЙУҤ!

«Ыраас уу» 19 лиитэрэлээх баллоннарга уонна АТЫЫГА БААР:

* 19 лиитэрэлээх баллон иһиттэр;
* Илии помпалара (сифон);
* Бутыль таһарга табыгастаах ручкалар;
* Диспенсердар (ууну ититэр, тымнытар аппарат).

Диспенсердары арендаҕа биэрэбит. (Сыбаайбаларга, үбүлүөйдэргэ, корпоративтарга абыраллаах тэрил).

Биһиги аадырыспыт: Нам с., Чернышевскай уул. 6 N-рэ, «Секо» маҕаһыын утары, тел. 42-6-00, 89142274971. Дьиэҕэ тиэрдэн биэрэбит.

«ЫРААС УУНУ ИҺИЭҢ — ЧӨЛ ТУРУКТАНЫАҢ»

ИДьУО иһитиннэрэр

ДЬИЭҔЭ КӨҢҮЛ КИИРЭЛЛЭР

Ааспыт нэдиэлэҕэ 1 киһи кырбаммыт. Кулун тутар 28 күнүгэр Арбын олохтооҕо гр-ка Б. биллэрбитинэн кулун тутар 18 к. гр. И., 1967 с. төрүөх, дьиэтиттэн тахсан барбыт уонна ханна баара биллибэт. Муус устар 1 к. Нам с. Октябрьскай уулуссаҕа уопсай дьиэҕэ киирэннэр телевизор, музыкальнай киин, DVD-плеер уорбуттар. Ирдэбил түмүгэр уоруйахтар биллибиттэр, кинилэргэ холуобунай дьыала тэриллибит. Кулун тутар 26 к. Бөтүҥҥэ, кулун тутар 29 к. Намҥа дьиэҕэ сокуона суох киирбиттэр. Муус устар 2 к. Нам с. олохтооҕо гр-ка С. биллэрбитинэн биллибэт массыына кини дьиэтин олбуорун түҥнэри көппүт.

ГАИ 829 транспоры бэрэбиэркэлээбит, 62 боротокуол толорбут, 2 итирик суоппар тутуллубут, стоянкаҕа 3 массыына туруоруллубут, 1 материальнай суол быһылаана тахсыбыт.

КЭРИЭСТЭБИЛ

Күндү киһибит — ийэбит, эбээбит, хос-хос эбээбит, 1 Хомустаах нэһилиэгин олохтооҕо, үлэ, тыыл ветерана, Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕын огдоообото Новгородова Александра Михайловна ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан барбыта бу дьыл муус устар 5 күнүгэр биир сылын туолла.

Ийэбит Александра Михайловна II Үөдэй нэһилиэгэр Прибылыхтар дьиэ кэргэҥнэ бастакы оҕонон төрөөбүтэ. Кини оҕо сааһа кытылга Амаһах, Бүтэйдээх сайылыктарыгар ааспыта. Аҕата эрдэ өлөн, ийэтэ атыыһыт Баҕа Ыкынаачайыгар кэргэн тахсан куоракка көһөн, аҕатын убайыгар оҕото суох ыалга суруксут Мэхээлэҕэ иитиллибитэ. Кыра эрдэҕиттэн араас үлэҕэ эриллэн улааппыта. Үөдэй оскуолатыгар түөрт кылааһы үөрэнэн бүтэрбитэ, ааҕар балаҕаҥҥа дьону үөрэтиигэ үлэлээбитэ. Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии сылларыгар аччык, аастуор олох, оҕо-дьахтар диэн араарыллыбатах ыар түбүктээх үлэ кинини эмиэ тумнубатаҕа. Үөдэй «Сталин» колхоз ыытыытынан үлэ фронугар «Собоһут» артыалга булчутунан, балыксытынан сылдьыбыта. Артыалы хос эҥээбит Новгородов Сүөдэр Матвеевич салайара.

Болуот охсон, Үөдэй анныттан өрүһүнэн айаннаан күһүҥҥү атырдьах ыйын бүтэһик күннэрин тымныылара түһэр кэмигэр алта хонон Сангаар анныгар тийиллэр. Сиитэ үрэҕэр, Халтан Хайанан, Күргэндэнэн, Үөкү үрэҕинэн, Ойуун арыытынан, Үөс өлбүтүнэн балыктаан, бултаан, тоҥоллорун-хаталларын аахсыбакка, тыйыс тымныыны, силлиэни-буурҕаны тулуйан үлэлээбиттэр. Бултаабыт балыктарын: хатыыһы, майаҕаһы, туучаҕы, таймыыны, ньоҕору улахан буочукаларга туустуллара, андаатары үрэхтэргэ, күөллэргэ ойбон алларан туунан, хапкаанынан бултууллара. Маннык үлэлээн ийэбит 1950 с. диэри үлэ фронугар булчутунан, балыксытынан сылдьыбыт. Кэлин Үөдэй «Сталин» колхоһугар сүөһү көрүүтүгэр, ас астааһыныгар (Дьаҕыныттаҕа), кыыл иитиитигэр, сүөһү көрүүтүгэр ыаннныксытынан үлэлээн бочуоттаах сынньаланҥа тахсыбыта. Аҕабыт суох буолбутугар биһигини көрөн-истэн, үөрэттэрэн атахпытыгар туруортаабыта.

Биһиги ийэбит куруук эйэҕэс-сайаҕас майгылаах, дьону-сэргэни хайгыы, алгыы сылдьар үгэстээҕэ, ол да иһин өрүү дьиэбит аанын ыалдьыттар саппат этилэр. Ийэбитин иккис ийэ оҥостон Үөдэйтэн оскуолаҕа үөрэнэр оҕолор олорбуттара, сылдьаллара: Федя, Александр Ивановтар, Павел, Геннадий Эверстовтар, Иннокентий Тимофеев, Петр Протодьяконов, Николай, Никита Харитоновтар, Соня Сысолятина, Мотя Эверстова. Убайбыт бииргэ студеннаабыт табаарыстара субуотаҕа, өрөбүлгэ тахса тураллара; Герасим Голиков, Алексей Шишигин, Будулай уо.д.а.

Бииргэ үлэлээбит, эдэр саастарын бииргэ атаарбыт дьүөгэлэрэ Үөдэйтэн Евдокия Сысолятина, Марыына Зырянова, Улахан Ааныс Саввина, Ааныс Дьячковская кэлэн сылдьан ыалдьыттаан бараллара. Дьүөгэлэрэ олохтон суох буолбуттарыгар, дьүөгэлэрин биир-биир ахтан кэпсиир үгэстээҕэ, ахтара-саныыра, хараастара. Үөдэй кырдьаҕастара, билэр дьонум суох буоллулар диэхтиирэ.

Ийэбит олоҕун кэнники сылларыгар иккитэ охтон атаҕын, өттүгүн уҥуоҕун таһааран, тоһутан да баран күүстээх санаалаах буолан, ходуногунан хаама сылдьыбыта. Чөл олох тускулун батыһан уһун үйэлэнэн 94 сааһыгар тиийбитэ. Кини 20 сиэннээх, 26 хос сиэннээх, икки хос-хос сиэннээх. Кини олоҕун оҕолоро, сиэннэрэ, хос-хос сиэннэрэ салгыахтара.

Ийэбит сырдык, ыраас эйэҕэс мөссүөнүн олус суохтуубут. Күндү киһибит биһиги өйбүтүгэр-санаабытыгар өрүү тыыннааххын!

Оҕолоро, кийиттэрэ, күтүөтэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ, хос-хос сиэннэрэ

Таптыыр кэргэним, ийэбит, эбээбит, Хатырык нэһилиэгин олохтоохтук
МУХИНА Марина Васильевна
оһолго түбэһэн хомолтолоохтук өлөн туораабытын туһунан чугас аймахтарбытыгар, бииргэ үлэлээбит дьонугар иһитиннэрэбит.
Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ

Күндү таптыыр дьүөгэбитигэр, одноклассницабытыгар Мухина (Чукрова) Шураҕа уонна табаарыспытыгар Мухин Васяҕа, кинилэр дьиэ кэргэттэригэр тапталлаах ийэлэрэ
МУХИНА Марина Васильевна
бу күн сириттэн соһуччу барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Хатырык, 2003 с. выпуск одноклассниктар

Бииргэ үөрэнэр табаарыспытыгар Сайдамҥа тапталлаах ийэтэ, аҕатыгар Мухин Николай Захаровичка кэргэнэ, Хатырык орто оскуолатын учуутала
МУХИНА Марина Васильевна
соһумардык олохтон туораабытынан оҕолоругар, кэргэнигэр, кийиитигэр, күтүөтүгэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, хомолтоҕутун тэҥнэ үллэстэбит.
М.К. Аммосов аат. Хатырык орто оскуолатын 8-с кылааһын үөрэнээччилэрэ, кылаас салайааччыта

М.К. Аммосов аатынан Хатырык орто оскуолатын алын сүһүөх кылааһын учуутала, убаастыыр коллегабыт
МУХИНА Марина Васильевна
соһумардык олохтон туораабытынан кэргэнигэр Николай Захаровичка, оҕолоругар Васяҕа, Шураҕа, Саяҥҥа, Сайдамҥа, бары чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Оскуола коллектива

«Хатырык нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, нэһилиэк общественноһа олохтоох бэкээринэ рабочайа Мухин Николай Захарович тапталлаах кэргэнэ, түөрт оҕо истиҥ ийэтэ, сиэннэригэр күндү эбээ, М.К. Аммосов аатынан Хатырык орто оскуолатын учуутала, үлэ ветерана
МУХИНА Марина Васильевна
эдэр сааһыгар соһуччу хомолтолоохтук өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар, билэр дьоноругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Түбэ орто оскуолатын коллектива бииргэ үлэлиир коллегаларбытыгар Чукрова Александра Николаевнаҕа, Чукров Аялустан Семеновичка ийэлэрэ
МУХИНА Марина Васильевна
соһумардык күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Түбэ орто оскуолатын администрацията, коллектива

Күндү баар-суох тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эҥээбит, хос эҥээбит, педагогическай үлэ ветерана, Нам улууһун Ытык киһитэ
ВИКТОРОВ Леонид Леонидович
73 сааһыгар ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытын бары аймахтарбытыгар, билэр дьонугар дириҥник курутуйан туран иһитиннэрэбит.
Кэргэнэ, оҕолоро, кийиитэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ

«Нам улууһа» МТ дьаһалтата бэйэтин үлэһитигэр Лаптева Любовь Леонидовнаҕа таптыыр аҕата, педагогическай үлэ ветерана, Нам улууһун Ытык киһитэ
ВИКТОРОВ Леонид Леонидович
ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.
«Нам улууһа» МТ дьаһалтата

Күндү кыыспыт
ЗАХАРОВА Анна Иннокентьевна
б.дь. кулун тутар 31 күнүгэр күн сириттэн соһумардык туораабытынан кыыһыгар Аленаҕа, күтүөтүгэр, сиэннэригэр, эбээлэригэр Валентина Михайловнаҕа, быраатыгар, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын, хомолтобутун тиэрдэбит.
Колесовтар, Хоютановтар, Ксенофонтовтар

Нам улууһун үөрэҕин управлениета, улуустааҕы үөрэх үлэһиттэрин профкома үөрэх отделыгар өр сылларга инспекторынан, улуустааҕы үөрэх үлэһиттэрин профкомун председателинэн үлэлээбит, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгунугар, Аҕа дойду сэриитигэр «Килбиэннээх үлэтин иһин» мэтээл кавалерыгар, Нам улууһун бочуоттаах гражданыгар, Саха республикатын үөрэҕин систематын бочуоттаах ветераныгар Шапошникова Валентина Михайловнаҕа тапталлаах кыыһа, улуспо ветерана
ЗАХАРОВА Анна Иннокентьевна
ыарахан ыарыыттан соһумардык олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Улаханнык убаастыыр киһибитигэр, улуус бочуоттаах гражданина Валентина Михайловна Шапошниковаҕа, Алена дьиэ кэргэнигэр тапталлаах күнду кыыһа, ийэлэрэ уонна эбээлэрэ, үлэ ветерана
ЗАХАРОВА Анна Иннокентьевна
соһумардык олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Поэт Н. Рыкунов дьиэ кэргэнэ

Күндү бииргэ үөрэммит үөлэннээхпит, үлэ ветерана
ЗАХАРОВА Анна Иннокентьевна
ыарахан ыарыыттан биһиги кэккэбиттэн туораабытынан кыыһыгар Аленаҕа, сиэннэригэр, күтүөтүгэр, убаастыыр учуутальбытыгар Валентина Михайловнаҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
1960 с. Хатырык оскуолатын бүтэрбиттэр: И. Лукин, С. Суздалов, Д. Ядрихинская, А. Орлова, Ф. Лукинова, Т. Куличкина, В. Колесов

Күндутүк саныыр тапталлаах эдьиийбит, Искра нэһилиэгин олохтоохтоҕо
ОЩЕПКОВА Матрена Николаевна
б.дь. муус устар 2 күнүгэр 78 сааһыгар ыарахан ыарыыттан биһиги ортобутуттан өлөн туораабытын бары аймахтарыгар, билэр дьонугар дириҥник курутуйан туран иһитиннэрэбит.
Намтан Бястиновтар, Павловтар, Ощепковтар, Уваровтар, Сивцевтэр, Егоровтар, Хатырыктан Тимофеевтар, Новгородовтар, Искраттан Максимовтар, Ощепковтар, Сунтаартан Ощепковтар, Генеровтар

Күндү таптыыр кырдьаҕас эдьиийбит, Искра олохтоохтоҕо
ОЩЕПКОВА Матрена Николаевна
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан бары аймах-билэ дьоммутугар, чугас дьонугар, ыалларыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Балта Полина, кини оҕолоро, күтүөтэ, кийиттэрэ, сиэннэрэ

Искра нэһилиэгин олохтоохтоҕо
ОЩЕПКОВА Матрена Николаевна
б.дь. муус устар 2 күнүгэр ыһын, ыарахан ыарыыттан 78 сааһыгар күн сириттэн барбытынан кини балтыларыгар, Бястинова Мария Михайловнаҕа, чугас аймахтарыгар, билэр дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
«Искра нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, нэһилиэк олохтоохторо

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — **41496**; ; бухгалтерия — **41141**; факс — **41141**; редакционнай- издательскай ситим —**41332**

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Э сиэли» хаһыат редакцията» государственнай учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ сокуоннарын тутуһуну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональнай управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ПИ №19-0428.**

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйы . Редакцияҕа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.**

***“ЭҢСИЭЛИ”* - Нам улууһун хаһыата.**
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложнай уул. 4.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

«Э сиэли» хаһыат РИС талылынна, та ылынна уонна бэчээттиир сыаҕар бэчээттэннэ.
Аадырыһа: Нам сэл. Заложная уул. N4
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лиис
Көҥүл сыананан атыыланар
Индексэ — 54889. Тираһа — 2331
Бэчээккэ илии баттаныытын графига — 12:00 ч. 06.04.2011 с.
Бэчээккэ илии баттанна —11:20 ч. 05.04.2011 с.